

**Громадська організація
«Київська наукова організація
педагогіки та психології»**

**ЗБІРНИК ТЕЗ
НАУКОВИХ РОБІТ**

учасників міжнародної
науково-практичної конференції:

**«СУЧАСНІ ДОСЯГНЕННЯ
ВІТЧИЗНЯНИХ ВЧЕНИХ
У ГАЛУЗІ ПЕДАГОГІЧНИХ
ТА ПСИХОЛОГІЧНИХ НАУК»**

4–5 березня 2022 року

Київ
2022

УДК 001.894.2(477):[37.01+159.9](063)
С 91

Сучасні досягнення вітчизняних вчених у галузі педагогічних та психологічних наук: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, Україна, 4–5 березня 2022 року). – Київ : ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології», 2022. 44 с.

УДК 001.894.2(477):[37.01+159.9](063)
С 91

У збірнику містяться матеріали, подані на міжнародну науково-практичну конференцію «Сучасні досягнення вітчизняних вчених у галузі педагогічних та психологічних наук». Для студентів, аспірантів, викладачів навчальних закладів, науковців та представників громадських організацій.

Організатори конференції не завжди поділяють думку учасників. У збірнику максимально точно відображається орфографія та пунктуація, запропонована учасниками.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

© Колектив авторів, 2022
© Київська наукова організація педагогіки та психології, 2022

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ТА ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

Вановська І. М. ВИХОВАННЯ ПАТРІОТИЗМУ ЯК ГОЛОВНОГО ЧИННИКА ЗМІЦНЕННЯ ОБОРОНОЗДАТНОСТІ ДЕРЖАВИ.....	5
---	---

СЕКЦІЯ 2. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

Дегтярьова Н. В., Гонтар О. С., Вериндуб Г. О. ДО ПИТАННЯ ЗАЦІКАВЛЕНOSTІ СУЧАСНИХ ФАХІВЦІВ У НЕФОРМАЛЬНІЙ ОСВІТІ.....	10
--	----

Isliamova K. S., Ivaniga O. V. MODERN PERSPECTIVES OF METHODOLOGY OF ENGLISH LANGUAGE TEACHING.....	13
--	----

Липчанко-Ковачик О. В., Варга Л. І., Сидун В. ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННЮ НА ЗАНЯТТЯХ З ДИСЦИПЛІНИ «ПРАКТИЧНИЙ КУРС ІНОЗЕМНОЇ МОВИ».....	16
--	----

Любас А. А. НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ВІЙСЬКОВИХ СПЕЦІАЛІСТІВ У ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ЗА КОРДОНОМ.....	19
--	----

Мудрик О. В. МЕТОД «ФІШБОУН» ЯК ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ.....	22
--	----

Фурман О. Ф. КОНЦЕПТУАЛЬНЕ НАПОВНЕННЯ ТЕКСТІВ ПІДРУЧНИКІВ З ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ.....	26
---	----

СЕКЦІЯ 3. КОРЕКЦІЙНА ПЕДАГОГІКА

Голобородько І. В. КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД У ПОДОЛАННІ ДИСПРАКСІЇ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	30
---	----

Фурман О. Ф., кандидат філологічних наук,
старший викладач кафедри педагогіки та методик навчання

*Хортицька національна академія
м. Запоріжжя, Україна*

КОНЦЕПТУАЛЬНЕ НАПОВНЕННЯ ТЕКСТІВ ПІДРУЧНИКІВ З ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ

Нові державні документи української освіти орієнтують сучасного вчителя на переосмислення її духовної складової. У фокусі уваги сучасної освіти й принципи педагогіки співробітництва, гуманної педагогіки, партнерська взаємодія учасників педагогічного процесу, особливості діалогу вчитель-учень, етичні норми спілкування педагога та школяра/-ки, які базуються на усвідомленні цінності дитинства, загальнолюдських морально-етичних правил комунікації. Спостерігаємо створення новітньої системи формувального оцінювання, оновлення змістового наповнення текстового матеріалу підручників, зокрема літературного читання.

Заглиблення в тонкі матерії освіти, зокрема в її духовні цінності, зумовлене соціальними процесами, зокрема, кризою духовного розвитку як соціуму в цілому, так і конкретного індивіда, усесвітньою пандемією, політичними, воєнними конфліктами в багатьох країнах, екологічними світовими проблемами тощо. Людина початку XXI століття почала системно замислюватися над такими поняттями, як щастя, цінності життя, філософія радості, духовні практики, депресія, маніпулювання свідомістю, мовна різноманітність, мистецтво для лікування психічних станів, екологія тощо.

Результати такого переосмислення в Україні імплементуються в Державні стандарти різних ступенів освіти. Так, Л. Грипевич зазначає, що реформа НУШ спирається на загальні цінності людського життя, з-поміж яких вирізняються морально-етичні (гідність, чесність, справедливість, турбота, повага до життя, повага до себе та інших людей) та соціально-політичні цінності (свобода, демократія, культурне різноманіття, повага до рідної мови і культури, патріотизм, шанобливе ставлення до довілля, повага до закону, солідарність, відповідальність). Науковиця вказує, що «опора на цінності є запорукою успішної самореалізації людини та процвітання і взаємодії в суспільстві [1, с. 10].

На наш погляд, у цьому питанні європейська спільнота далеко попереду вітчизняного педагогічного простору. Так, Європейські рамки «Особистісні, соціальні компетентності та навчання вчитися» (LifeComp) визначають серед ключових компетентностей для навчання впродовж життя «добробут» як особистісну ключову компетентність,

що розуміється як прагнення до задоволення життям, турбота про фізичне, психічне та соціальне здоров'я, прийняття стійкого способу життя, відповідальність не тільки за себе, а й за розвиток і добробут країни та всього людства [2].

Добробут тут має чотири основних аспекти. Серед них: духовний аспект – душевний комфорт, розуміння та слідування своїм цінностям, повага до своїх моральних принципів та інших людей; емоційний аспект – відчуття внутрішньої мотивації до діяльності, якою займаєшся (навчання, робота, хобі, волонтерська діяльність тощо), задоволення від праці; ментальний аспект – внутрішня гармонія, здорова самооцінка, психологічне благополуччя; фізичний аспект – гарне самопочуття, бадьорість, продуктивна фізична активність; соціальний аспект – здорові взаємовідносини з іншими, співпраця, командна робота, позитивне відчуття приналежності [1, с. 10]. Поняття «добробут», як бачимо, у документі тлумачиться через духовні складові, матеріальний добробут залишено поза увагою. Хоча, на нашу думку, він може, супроводжує людину все її життя, і це теж повинна дитина усвідомити.

Зауважимо, що такі цінності закріплені й у Концепції Нової української школи (розділ «Виховання на цінностях»). Державний стандарт початкової загальної освіти акцентує увагу на тому, що необхідно створювати умови для гармонійного фізичного та психоемоційного розвитку здобувачів освіти.

Українська освіта переймає не лише термінологію, а й намагається змінити наповнення освітнього процесу таким духовним змістом. Ми починаємо розуміти, що призначення школи не лише в тому, щоб озброїти учнів знаннями, а й навчити дитину жити серед людей, оцінювати інформацію, мотивувати й допомагати собі, розуміти інших, врешті щоб самовиразити себе, відбутися як особистість.

Загальнолюдські цінності дитина засвоє від народження. На їх формування впливає сім'я, соціальне оточення, школа. Їх можна як формувати, так і коригувати системою навчання. Уся шкільна система повинна бути направлена на те, щоб сформувати світоглядні загальнолюдські цінності учнівства. Але щоб це відбулося, школа повинна бути авторитетом для школярства.

Уважаємо, що саме уроки літературного читання мають високу потенційну здатність сприяти виконанню зазначених завдань, які стоять перед сучасною школою. Ці аспекти й зумовлюють актуальність теми нашого дослідження.

Науковці неодноразово в різні історичні часи зверталися до аналізу ролі книги, художнього слова в становленні особистості, формуванні її морально-етичних якостей, (О. Барнич, Н. Басюк, Н. Богданець-Білоskalенко, Н. Вернигора, О. Лазаренко та ін.), звертали увагу на те, що писемні тексти потужно впливають на свідомість дитини, на

становлення її характеру, давали рекомендації щодо ідейно-художнього змісту текстів для читання.

Мета розвідки – концептуальний аналіз текстів сучасних підручників з літературного читання щодо втілення в їх змісті визначених Концепцією НУШ загальнолюдських цінностей життя.

Предметом нашого аналізу стали підручники з читання для 2 класу «Українська мова та читання» Оксани Вашуленко та Олександри Савченко. Для цього ми заглибилися в ідейно-художній зміст творів, розміщених у читанках, осмислили індивідуально-авторську концепцію літературних творів.

Підручники з читання зазначених авторів традиційно структуровані за визначеними методичними принципами: тематично-жанровим, художньо-естетичним, літературознавчим, комунікативно-мовленнєвим. Окрім зазначеного, автори враховують сезонність, що пояснюється віковими особливостями дітей молодшого шкільного віку. У назві розділів активізовані такі концепти, як «знання», «пізнання», «мудрість», «краса», «дитинство», «природа», «Батьківщина», «родина», «мова», «слово» тощо. Такі поняття зрозумілі дітям, однак потребують поглибленого аналізу їх змісту, оскільки це абстрактні назви, їх пояснення спирається на чуттєвий досвід дитини, її уяву, асоціативне мислення.

Актуалізовані в підручниках концепти *радості, щастя, чесності, турботи, поваги, родинних цінностей, совісті, творчості, таланту, справедливості, дружби, соціальної нерівності, дитинства, інклюзії, культурного різноманіття, поваги до рідної мови і культури, патріотизму, миру* тощо.

На нашу думку, умовами формування загальнолюдських цінностей є:

- високоморальні сімейні цінності, позаяк дитина засвоює їх підсвідомо, наслідуючи своїх рідних;
- раннє залучення дитини до світу книги;
- коригування кола читання дитини, ретельний відбір літературного матеріалу для читання;
- продуманий зміст текстового матеріалу в шкільних підручниках;
- глибокий аналіз тексту на уроках літературного читання – аналізуємо не лише фактуальну інформацію, але й підтекстову, що зацікавить школяра/-ку, сприятиме формуванню вдумливого, свідомого читання;
- аналіз кола спілкування дитини – друзі, колектив (клас), учительство;
- відбір інформації, яку споживає дитина (соцмережі, медіаресурси), тощо.

Проаналізований тестовий зміст підручників з читання для другого класу дає підстави для думки, що автори оновили концептуальне наповнення читанок. Цьому сприяли суспільні процеси, наслідком осмислення яких стало заглиблення в питання ролі рідної мови,

важливості формування морально-етичних цінностей, значення віри, соціальної нерівності, миру й війни, патріотизму тощо. На нашу думку, це ознака того, що українське суспільство стає на вищій щабель культурного розвитку, повертається до своєї духовності. Підручники для читання наповнені концептами, які базуються на загальнонародських морально-етичних принципах, вони не ідеологізовані. Загальносоціальні цінності не нав'язуються дітям, подаються м'яко через доступні для них жанри – оповідання, казка, поетичний твір тощо. Цілком нових концептів немає в підручниках, однак по-новому, посилено, чуттєво зазвучали концепти *«інклюзія», «добро», «краса», «війна», «родинні цінності», «мова», «культура», «дитинство»* тощо. Розкриття змістової сили, енергії таких концептів залежить від рівня сформованості морально-етичної компетентності вчителя, його світоглядної позиції, методичної підготовки. Уміщені твори українських та зарубіжних письменників дають поштовх для осмислення змістової наповненості концептів. За потреби опрацювання їх змісту можна продовжити на уроках позакласного читання.

Література:

1. Аналітичний огляд «Можливості для реалізації соціально-емоційного навчання в рамках реформи «Нова українська школа» (Feasibility Study on Opportunities for SEL within New Ukrainian School Reform) / Гриневич Л., Дрожжина Т., Глоба О. та інші ; за заг. ред. Л. Гриневич, С. Калашнікової. Київ : «Видавнича група «Шкільний світ», 2021. 312 с. URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2021/08/ILID_FS-on-SEL_final.pdf
2. LifeComp: Європейська рамка для особистого, соціального та навчання для вивчення ключових компетенцій (2020). URL: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC120911> [in Luxembourg].